

1.756.353 KİŞİLİK NÜFUSUYLA İL NÜFUSU OLARAK TÜRKİYE'NİN 12. BÜYÜK İLİ

İlimiz Toplam Nüfusu : **1.756.353**
 Yüzölçümü : **15.058 km²**
 Nüfusu En Büyük İlçesi : **Bağlar**

25 yaş altı genç nüfus sıralamasında
909.495 kişi ile Türkiye'nin
 7. büyük ili

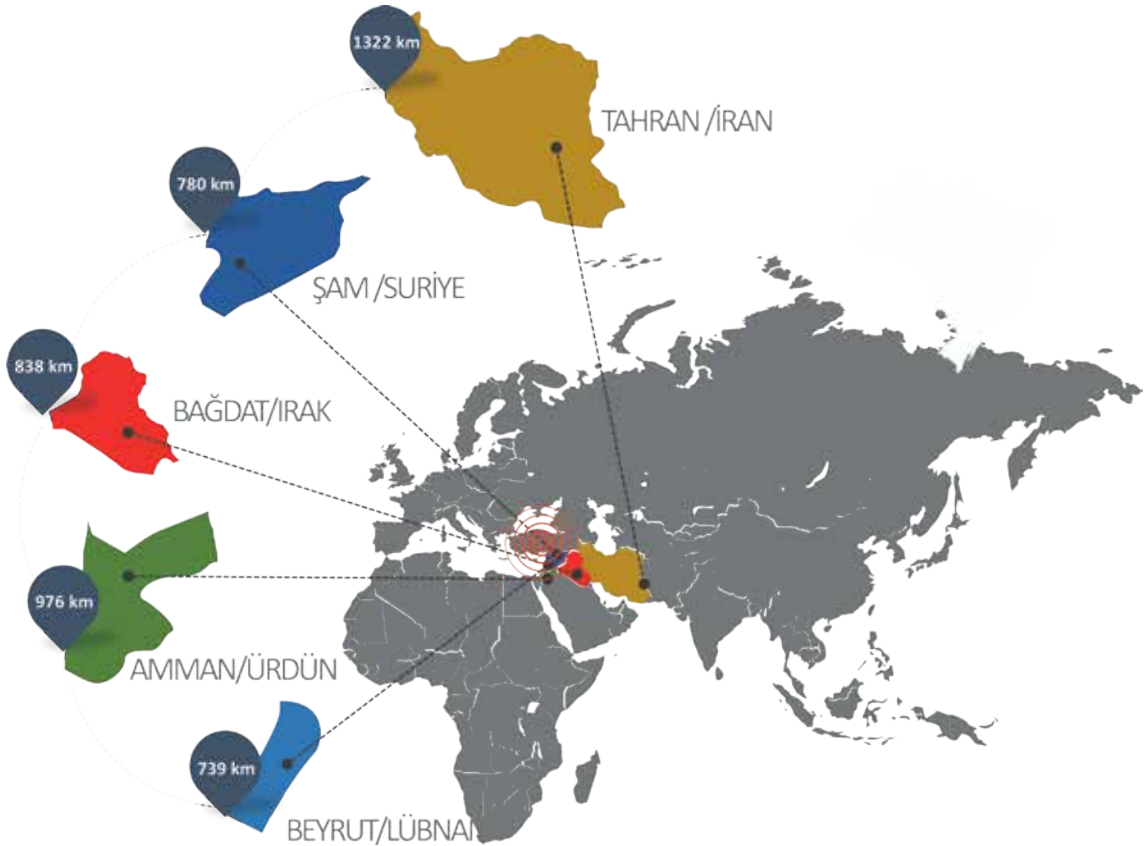
TÜRKİYE'NİN ORTADOĞUYA AÇILAN KAPISI DİYARBAKIR

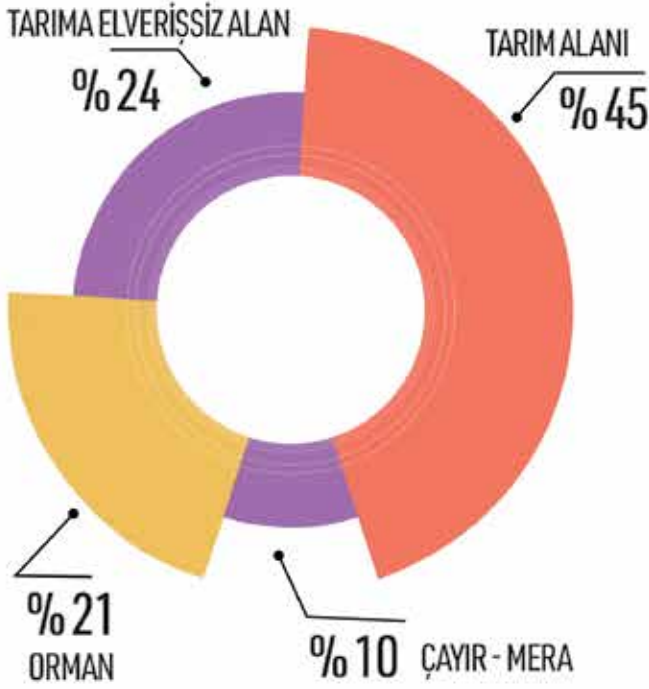
210 milyar dolar ithalat hacmi olan ülkelere yakınlık

Habur Sınır Kapısına 3 saat, Akçakale Sınır Kapısına 4 saat, İskenderun Limanına 5 saat, Mersin Limanına 6 saat.

TARIMSAL ÜRETİM ÜSSÜ

Kullanım Tipi	Miktar (Ha.)
Tarım Alanı	695.923
Çayır-Mera	159.372
Orman	323.460
Tarıma Elverişsiz Alan	376.772
Toplam	1.555.527

Kırmızı Mercimek

Buğday

Kütlü Pamuk

Karpuz

Üretiminde Türkiye **1. si**

Üretiminde Türkiye **3. sü**

Üretiminde Türkiye **4. sü**

Üretiminde Türkiye **4. sü**

Sıra	İl	Üretim Miktarı (Ton)	Sıra	İl	Üretim Miktarı (Ton)	Sıra	İl	Üretim Miktarı (Ton)	Sıra	İl	Üretim Miktarı (Ton)
1	Diyarbakır	125.216	1	Konya	2.037.936	1	Şanlıurfa	1.027.625	1	Adana	1.006.322
2	Şanlıurfa	72.053	2	Ankara	1.093.264	2	Aydın	279.377	2	Antalya	498.357
3	Mardin	41.712	3	Diyarbakır	1.038.026	3	Hatay	263.901	3	Bursa	177.522
	Türkiye	310.000		Türkiye	20.000.000	4	Diyarbakır	244.497	4	Şanlıurfa	171.062
							Türkiye	2.570.000	5	Diyarbakır	165.418
										Türkiye	4.031.174

TÜRKİYE'NİN İKİNCİ EN BÜYÜK BÖLGESEL KALKINMA PROJESİ

SİLVAN PROJESİ

Dünya'nın sayılı projelerinden olan Silvan Projesi'nde barajlar su tutmaya başladı. 2023 yılında Diyarbakır'da ekonomik olarak sulanabilir tüm araziler suya kavuşacak. Proje sayesinde Diyarbakır, bölgesini ve MENA ülkelerini besleyen bir gıda üssü olacak.

DİYARBAKIR'IN DÜNYAYA AÇILAN KAPISI

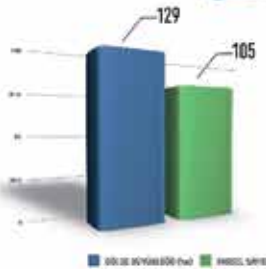
YILLIK 5 MİLYON YOLCU KAPASİTELİ, TÜRKİYE'NİN
YOLCU TRAFİĞİ AÇISINDAN 12. HAVALİMANI

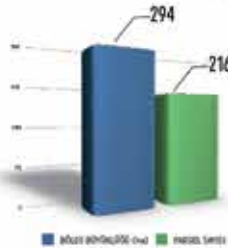
**DİYARBAKIR'DA
DEVAM EDEN SANAYİ
YATIRIMLARIYLA KATMA DEĞER
ARTACAK İLAVE İSTİHDAM
SAĞLANACAK.**

**8.687 kişilik
İSTİHDAM**

**TEKSTİL
İHTİSAS OSB**

**11.000 kişilik
İSTİHDAM**

**KARACADAĞ
2. KARMA OSB**

**12.500 kişilik
İLAVE İSTİHDAM**

**DİYARBAKIR
1. KARMA OSB**

PLANLI VE MODERN SEHİR DİYARBAKİR

Diyarbakır; Kent merkezinde tüm kesimlerin erişebileceği sosyal ve kültürel aktivite alanlarının olduğu, kentsel alanlarda temiz çevre, su ve hava kalitesinin sağlandığı, görüntü ve gürültü kirliliğinin önlendiği, enerji altyapısının kesintisiz ve güvenli bir şekilde sunulduğu afet risklerinin de hesaba katılarak dünya standartlarında binaların yükseldiği estetik bir kent kimliğine kavuşmuştur.

33 MEDENİYET TEK ŞEHİR; DİYARBAKIR

1.236 adet tescilli yapıya sahip zengin bir şehir

Topraklarında barındırdığı 33 medeniyetin ortak kültürüyle, uygarlık tarihinin en önemli basamaklarının oluşumu ve gelişiminin izlendiği Diyarbakır, isminin her bir hecesinde tarihin farklı dönemini barındıran kadim bir şehirdir. Uygarlıkların birbiri üzerine yükseldiği bu şehir, her gelen uygarlıktan bir kültür almış ve bu kültürü yüzyıllar boyunca kendisinden sonra gelen nesillere aktarmıştır. Diyarbakır geçmişinden bu yana Hurriler, Mitaniler, Abbasiler, Mervaniler, Büyük Selçuklular, İnaloğulları, Nisanoğulları, Artuklular, Eyyübler, Anadolu Selçuklular, Akkoyunlular ve Osmanlılar gibi pek çok medeniyete yurt olmuştur. Bu hoşgörü ve sevgi ikliminin yarattığı atmosferde yaşayan bütün uygarlıklar, kendilerine kucak açan kadim kente ve bu kentin manevi sahiplerine duydukları muhabbeti ifade etmek için adeta şehrin her köşesinde ve her yapısında nakış nakış, ilmek ilmek izler bırakmışlardır.

ZERZEVAN KALESİ

DİYARBAKIR SURLARI

ARTUKLU KEMERİ

SURP GRAGOS KİLİSESİ

HASANPAŞA HANI

ULU CAMİ

MESUDIYE MEDRESESİ

NEBİ CAMİ

FATİH PAŞA CAMİ

İSKENDER PAŞA CAMİ

BEHRAM PAŞA CAMİ

MELİKAHMET CAMİ

5 BİN 500 METRELİK TAŞTAN GERDANLIK; DİYARBAKIR KALESİ

Sur içi, yürütülen 1,5 Milyar TL bütçeli mega ihya projeleriyle canlı ve tarihin her dönemine ışık tutan kimliğiyle yeniden işlevlendirildi

Keçi Burcu

5.000 YILDIR AYAKTA KALAN KALE

Hurriler'den başlayarak Osmanlılara kadar uzanan yoğun bir tarihi geçmişi olan Diyarbakır'da yaşayan medeniyetler, dönemlerine ait izlerle kenti ölümsüzleştirmişlerdir. Bu eserlerin başında, kuşbakışı bir kalkan balığını andıran biçimiyle kenti baştanbaşa kuşatan surlar gelir. İnsanlığın ortak ürünlerinden belki de en önemli yapı tasarımı olarak karşımıza çıkan ve kenti adeta bir gerdanlık gibi çepeçevre saran Diyarbakır Surları, önemini her dönemde korumuştur. Kentleri, yol güzergâhlarını ve sınırları koruyan tarihi surlar, eskilik ve yükseklik bakımından dünyada birinci sırada kabul edilmektedir. UNESCO Dünya Kültür Mirası listesinde yer alan Diyarbakır Surları, kentin sayısız eserlerinin başında gelmektedir. Tamamına yakın kısmı günümüze ulaşan ve Abbasiler, Mervaniler, Büyük Selçuklular, İnalogulları, Nisanogulları, Artuklular, Eyyubiler, Anadolu Selçukluları Akkoyunlular ve Osmanlı dahil birçok medeniyetin izlerini taşıyan Diyarbakır Kalesi, zamana meydan okuyarak yaklaşık beş bin yıldır ayakta durmaktadır. 3-5 metre kalınlığı ve 11-12 metre yüksekliği ile görülmeye değer bir heybete sahiptir. 5 bin 500 metre uzunluğundaki Diyarbakır Surları, 82 burçla taçlandırılmış ve şehrin boynuna adeta bir gerdanlık gibi sarılmıştır. Milattan önce ve milattan sonrası izlerini, 63 ayrı kitabe ve sayısız figürlerinde saklamış, bir yazıtlar ve kabartmalar müzesi niteliğine sahiptir. Kent sakinlerinin ve misafirlerinin kullandığı sanat eseri olan kapılar, bütün azameti ile dimdik durmakta, gelip geçenlere esenlik sağlamaktadır.

Dünya'nın bu güne kadar ayakta kalmayı başarmış ve UNESCO Dünya Kültür Kalıcı Mirası Listesinde yer alan Diyarbakır Kalesi ve 82 burcu ihtişamıyla göz kamaştırıyor ve şehri adeta bir gerdanlık gibi sarıyor.

UNESCO MİRASI HEVSEL BAHÇELERİ

Hevsel Bahçeleri, Dicle Nehri kıyısında Diyarbakır Kalesi ile nehir vadisi arasında 8 bin yıl gibi çok uzun süredir bahçe olarak yer alan ve kentin tarımsal ihtiyaçlarını temin eden bir yaşam alanıdır. Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin en büyük kuş cenneti olan Hevsel, 180'den fazla kuş türünün yanı sıra susamuru, tilki, sansar, sincap ve kirpi gibi birçok memelinin barınağıdır. Hevsel Bahçeleri 2015'te UNESCO tarafından Dünya Mirası ilan edilmiştir. Diyarbakır Kalesi ve Hevsel Bahçeleri'nin yaşamsal işbirliği ve Hevsel Bahçeleri'nin oluşturduğu peyzaj, kentin binlerce yıldır kesintisiz yaşam sürmesinde en önemli etkidir.

ARI KUŞU

HALKALI KÜÇÜK CİLİBİTİ

AKBALIKÇIL

İSHAK KUŞU

KARACADAĞ TİLKİSİ

1381 YILDIR İSLAM'IN SANCAKTARI OLAN SAHABELER KENTİ; DİYARBAKIR

Hicretten 17 yıl sonra 639 yılında İslam'ın ikinci halifesi Hz. Ömer Döneminde, İyaz bin Ganem'in komutasındaki 8.000 kişilik orduyla Diyarbakır fethedilmiş ve o tarihten beri bir İslam kenti olarak kalmıştır. Ezanın 1381 yıldır susmadığı ve İslamiyet'in Anadolu'ya ilk girdiği şehir olan Diyarbakır, 541 sahabe mezarı ile Mekke ve Medine'den sonra en çok Sahabe-i Kiramların medfun olduğu 3. Şehirdir. Fetih sırasında Halid bin Velid'in oğlu Hz. Süleyman'ın da aralarında bulunduğu 27 sahabenin şehit düştüğü alanda bazalt taştan yapılan Camii, Anadolu'da en çok sahabenin bir arada medfun olduğu tek yapıdır.

KURANI KERİMDE İSMİ GEÇEN İKİ PEYGAMBERİN EBEDİ İSTİRAHATGAHI EĞİL

Kur'anı Kerim'de isimleri geçen ve ilgili bütün otoritelerce dünyada iki peygamber kabrinin bir arada olduğu tek yer olarak kabul edilen Eğil ilçesinde Hz. Elyese ve Zülkifl peygamberlerin türbeleri yer almaktadır. 1995 yılında Dicle Barajı su tutmaya başladıktan sonra peygamber türbeleri bugünkü ziyaret tepesine nakledilmiştir. O dönem nakil sürecinde görev alan yeminli şahitlerin ifadelerine göre peygamber bedenlerinin çürümediği adeta yeni defnedilmiş gibi göründükleri belirtilmiştir.

İSLAM'IN DİYARBAKIR'A MÜHRÜ; ANADOLU'NUN İLK CAMİSİ VE 5. HAREMİ ŞERİF ULUCAMI

Şehirde bulunan tarihi camiler içinde en büyük ve en ünlü yapı topluluğu, İslam fethinin nişanesi olarak 639 yılında İslam ordularının fethinden sonra en büyük mabed olan Mar Toma Kilisesi Ulu Cami adıyla İslam'ın hizmetine girmiştir. Anadolunun ilk camisi olan Diyarbakır Ulu Camii, Mescid-i Haram (Mekke), Mescid-i Nebevi (Medine), Mescid-i Aksa (Kudüs) ve Emeviyye Camisi (Şam) ile beraber İslam âleminin 5. Harem-i Şerifi olarak kabul edilir.

İLİM VE İRFAN ŞEHİRİ; DİYARBAKIR

Diyarbakır, tarihin verdiği tecrübeyi cömert bir şekilde kullanmıştır. Tarih boyunca ilim ve irfan alanında her dönem söz sahibi olan kent çok sayıda şair, yazar ve bilim insanı yetiştirmiştir. İbn-ül Ezrak, El Cezerî Amid-i Ebul Kasım, İbrahim Gülşen-i, Cemili, Ahmed-i Mürşidi, Said Paşa, Ali Emiri, Süleyman Nazif, Ziya Gökalp, Faik Ali Ozansoy, Hattat Hamid Aytaç, Celal Güzelses, Cahit Sıtkı Tarancı, Şevket Beysanoğlu, Orhan Asena, Ahmed Arif, Esmâ Ocak, Sezai Karakoç bu isimlerden sadece birkaçıdır.

Anadolu Mutfağı Lezzet Duracağı

Bilinir ki şehirlerin mutfağından çok coğrafyaların mutfağı vardır. Çünkü mutfağı zengin ve özgün yapan o coğrafyanın bereketinde yetişen ürünleridir. Bereketli Hilalin tacı olan Diyarbakır bundan fazlasıyla nasibini almıştır. Ayrıca yörelerin mutfak zenginliğini belirleyen bir diğer olgu ise kültürlerin ve inançların zenginliğidir. Diyarbakır'ın gerek coğrafi olarak geniş bir hinterlandın merkezinde olması gerekse de tarih boyunca birçok medeniyete ev sahipliği yapmış olmasından kaynaklı zengin bir inanç mozağine sahiptir ve bu tam da gastronomiyi ve mutfağı zenginleştirmektedir. Ayrıca günümüze kadar sürekli kozmopolit bir yaşamın canlı olması sayesinde her kültürden damıtılarak gelen lezzetler Diyarbakır mutfağını zenginleştirmiş ve günümüze taşımıştır.

İNSANLIK TARİHİNİN TANIĞI AMIDA HÖYÜĞÜ

İçkale'nin kuzeybatısında yer alan höyük Diyarbakır'ın ilk kuruluş noktası olarak kabul edilir. Yapılan yüzey araştırmalarında ve arkeolojik kazılarda ilk yerleşimin M.Ö. 3 binde bölgenin yerli halkı olan Hurriler tarafından olduğu ve daha sonraki dönemlerde de yerleşimin devam ettiği anlaşılmıştır.

Artuklu Sarayı: El Cezeri'nin Ustalık Eserlerini Yaptığı Yer

Amida höyükte daha sonra 1961-1962 yıllarında yapılan kazılar sonucunda, Artuklu Hükümdarı Melik Salih Nasıreddin Mahmud (1200-1222) dönemine ait El Cezeri'nin robotik bilimindeki ustalık eserlerini tasarladığı bir sarayın temelleri açığa çıkarılmıştır. Amida höyükte yeniden başlayan Arkeolojik kazılarla kentin tarihsel gelişimi ile ilgili yeni bilgilere ulaşılabilecektir.

DÜZENLİ TARIMIN YAPILDIĞI İLK YER; ÇAYÖNÜ

10 bin yıllık Çayönü neolitik yerleşimini
açık hava müzesine dönüştürüyoruz.

Anadolu'nun en eski tarımcı köy topluluklarının en güzel örneğini veren Ergani yakınlarındaki Çayönü Tepesi, günümüzden 10.000 yıl öncesine dayanan tarihiyle sadece bölge tarihimize değil uygarlık tarihine de ışık tutmaktadır. Çayönü, insanın yerleşik düzene geçiş sürecini en iyi yansıtan bir arkeoloji merkezidir. Çayönü tahıl ve evcilleştirmeye dayalı köy hayatının en eski örneklerinden biridir ve günümüz uygarlığında önemli bir basamak oluşturur. Çayönü gerek mimarisi gerekse değişik nitelikteki zengin buluntuları ile bütün kültür basamaklarının izlenebildiği ve Çanak Çömleksiz Neolitik Dönem içinde ilişki kurmuş olduğu, etkilediği ve etkilendiği bölgeleri en iyi yansıtan yerleşme olması açısından "anahtar yerleşme" olarak adlandırılan bir ören yeridir.

12.500 YILLIK YERLEŞİM YERİ; KÖRTİKTEPE

Körtik Tepe insanoğlunun uygarlığa ilk estetik dokunuşu ve bilinen ilk yerleşim alanıdır. Bismil İlçesi Körtik Tepe'de yürütülen kazılardan elde edilen bulgular Milattan Önce 10.400 yılına dayanmaktadır.

Malabadi Köprüsü

United Nations
Educational, Scientific and
Cultural Organization

DÜNYANIN GÜNÜMÜZE ULAŞAN EN BÜYÜK KEMER AÇIKLIĞINA SAHİP TAŞ KÖPRÜSÜ

Artukoğulları Dönemi'nde inşa ettirilen ve 12'nci yüzyıl Selçuklu Dönemi anıtsal mühendislik-mimarlık başyapıtlarından olan tarihi Malabadi Köprüsü, 40.86 metre açıklığındaki sivri ana kemeri ile dünyanın günümüze ulaşan en büyük kemer açıklığına sahip taş kemer köprüsüdür. Kemerin her iki yanından kervan ve yolcular için iki barınak oda da bulunmaktadır. Üzerinde insan, güneş ve arslan figürlü kabartmaları ve bünyesinde bulunan barınağı, helası ile özgün ve az sayıdaki köprü örneklerinden olan Malabadi Köprüsü 2016 yılında UNESCO Geçici Miras Listesine alınmıştır.

DİCLE VADİSİ YENİDEN HAYAT BULDU

Evliya Çelebi Hevsel Bahçeleri ve Dicle Vadisi'ni, "Diyarbakır'da Fis kayasının aşağısında bulunan büyük nehrin iki yanı, güllük gülistanlık, bağ, botan ve reyhan olduğu için yeryüzünde tanınmış bir dinlenme yeri olup her ay 5-6 ay veya 7 ay Diyarbakır halkının Şatt faslını ettikleri bir gezinti ve eğlence yeridir" (akt, okumuş, 2012; 2001a: 24, 38-39; 2003c: 253) sözleriyle anlatmıştır. Bu kapsamda binlerce yıldır şehrimize ve kültürümüze hayat veren Dicle Vadisi yeniden projelendirilerek hizmete açıldı.

